

POTENȚIALUL TURISMULUI RURAL AL REPUBLICII MOLDOVA

*Simion CERTAN, Pofesor,
Universitatea Agrară de Stat din Moldova
Ion CERTAN, dr.,
Institutul de Relații Internaționale din Moldova*

Diversitatea în activitățile legate de mediul rural va crește cu siguranță fluxul de oameni care practică acest tip de turism. Astfel, turismul rural ar putea fi distins într-o ramură separată a economiei naționale, care pot fi observate în partea finală, în special din punctul de vedere al politicii naționale de dezvoltare complexă. Acest articol analizează potențialul de dezvoltare a turismului rural din Republica Moldova, subliniind aspectele naturale, istoric-culturale și economico-sociale.

Actualitatea. Aspectele cu privire la dezvoltarea turismului rural se regăsesc în cercetările naționale și internaționale. Însă, chiar dacă subiectul respectiv a fost investigat, discutat la întruniri oficiale din țara noastră, abordat la sesiuni științifice, expus în publicații naționale și internaționale, studiul potențialului turistic din mediul rural rămâne a fi actual.

Scopul este de a prezenta oferta turistică din spațiul rural, infrastructura turismului rural, de a analiza raportul și tendințele „exportului” și „importului” de turiști, dificultățile cu care se confruntă amatorii turismului rural și a propune unele modalități pentru a le depăși.

Material și metoda. Din materialele utilizate în cercetare fac parte actele normative, publicațiile specifice temei, materialele conferințelor naționale și internaționale. Studiul a fost realizat pe datele Anuarelor Statistice ale Republicii Moldova și EUROSTAT-ului care au fost selectate și prelucrate de autori. În cercetare s-au aplicat metode și tehnici recunoscute și aplicate în investigațiile economice.

Cuvinte cheie: acord, turism, rural, resurse, politici, eficiență.

Introducere. Turismul a devenit un atribut al omului modern, care se exprimă în dorința de a călători, de a cunoaște noi locuri, oameni, culturi etc. În ultimii ani, s-au produs mutații profunde în toate componentele acestei activități cu implicații majore economice și sociale.

Mutațiile reflectă tendința de a face turismul accesibil tuturor categoriilor sociale, indiferent de statutul social, naționalitate, religie, sex, vârstă. Mutațiile se referă la diversificarea produselor turistice, făcându-le atât atractive și accesibile după preț pentru consumatori, cât și aducătoare de profituri considerabile organizațiilor de turism, comunităților locale și statului, contribuind la creșterea economiei naționale ce determină actualitatea cercetărilor în domeniul respectiv.

Stadiul cunoașterii problemei. Aspecte cu privire la dezvoltarea turismului rural se regăsesc în cercetările naționale și internaționale. Însă, chiar dacă subiectul respectiv a fost investigat, discutat la diferite întruniri oficiale din țara noastră, abordat la sesiuni științifice, expus în multiple

RURAL TOURISM POTENTIAL OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

*Simion CERTAN, Professor,
Agrarian State University of Moldova
Ion CERTAN, PhD in economics,
Moldovan State Institute of International Relations*

Diversity in activities linked to rural areas will definitely increase the flow of people which practice this type of tourism. Thus rural tourism might be distinguished in a separate branch of national economy that can be observed in the final part, especially in terms of complex national development policy. This article analyses the potential for rural tourism development in Republic of Moldova, underlining its natural, historical-cultural and economical-social aspects.

Actuality. Issues on rural tourism development can be found in national and international research. However, even if the subject has been investigated, discussed at official meetings in our country, addressed to the scientific sessions, exhibited in national and international publications, study tourism potential in rural areas remains current.

Purpose. The aim is to present tourism offer in rural areas, rural tourism infrastructure, to analyze trends report "export" and "import" tourists, the difficulties faced by rural tourism enthusiasts and suggest some ways to overcome them.

Material and method. From research materials belong normative documents, publications specific theme, materials national and international conferences. The study was conducted on data Statistical Yearbooks of Moldova and EUROSTAT - that's were selected and processed by the authors. In applied research methods and techniques recognized and applied economic investigations.

Key words: agreement, tourism, rural, resources, policies, efficiency.

JEL Classification: L83, L84, P49, R50, L59

Introduction. Tourism has become an attribute of modern man which is expressed in the desire to travel, to know new places, people, cultures, etc. In recent years there have been deep changes in all aspects of this activity with major economic and social implications.

Mutations reflect the tendency to make tourism accessible to all social categories of the society, regardless of the social status, nationality, religion, sex, age. Mutations refer to diversity of tourism products making them both attractive and affordable according to the price for consumers as well as the ones bringing considerable profits for tourism organizations, local communities and status, contributing to the increase of national economy that determines the actuality of research in this field.

Knowledge level of the problem. Aspects of the study of the rural tourism development are included in national and international researches. However, even if this subject has been studied, discussed at various official meetings in

publicații naționale și internaționale, studiul potențialului turistic din mediul rural rămâne a fi actual.

Material și metoda. Din materialele utilizate în cercetare fac parte actele normative, publicațiile specifice temei, materialele conferințelor naționale și internaționale. Studiul s-a realizat pe datele Anuarelor Statistice ale Republicii Moldova și EUROSTAT-ului, care au fost selectate și prelucrate de autori. În cercetare s-au aplicat metode și tehnici recunoscute și aplicate în investigațiile economice.

Rezultate și meditații

1. Oferta turistică

Amintim, *turistul* este persoana care se deplasează spre un loc situat în afara reședinței sale obișnuite, pentru o perioadă de cel puțin 24 de ore, dar mai mică de 12 luni, ale cărei motive principale sunt altele decât exercitarea unei activități remunerate în locul vizitat.

Motivele deplasării turistului în mediul rural pot fi vacanța (odihna), participarea la diverse manifestări culturale și sportive, efectuarea cumpărăturilor, vizitarea părinților, rudelor și prietenilor, participarea la reuniuni, conferințe și congrese, târguri și expoziții, evenimente religioase, misiuni guvernamentale, studii, tratament medical și alte motive.

Deplasarea persoanei în afara reședinței poate avea loc în unul și același loc și în unul și același timp simultan din câteva motive. Chiar dacă inițial se deplasează doar din unul dintre motivele enumerate, persoana în cauză mai combină pe parcurs și altele. Spre exemplu, dacă persoana se deplasează în scopuri de afaceri, concomitent mai face vizită la prietenii care pot fi în zonă sau vizitează vre-o mănăstire sau își mai face o vacanță mică, sau își mai face cumpărături etc., sau le combină pe toate, lucru de care trebuie să se țină cont la elaborarea politicilor dezvoltării turismului rural.

Ce reprezintă *turismul rural*? Potrivit Comisiei Comunității Europene, turismul rural este activitatea „realizată în spațiul rural, alcătuită dintr-o ofertă integrată de relaxare, îndreptată spre o cerere a cărei motivație este contactul cu mediul înconjurător autohton și... societatea locală” [4, 51]. Turismul rural mai este prezentat ca „un set de activități multifuncționale, bazate pe resurse locale și legate de agricultură, cultură și de valorile naturale de la țară” [7,12-13].

Astfel, turismul rural poate fi interpretat ca o gamă largă de activități ce țin de petrecerea plăcută a timpului liber într-un mediu tipic rural.

În prezent, deplasările familiilor din orașele aglomerate spre localitățile rurale capătă o amploare largă. Dezvoltarea turismului rural încurajează activitățile tradiționale locale ce țin de artizanat și meșteșugărit, le oferă o cale pentru creșterea investițiilor, majorarea numărului de întreprinderi mici și de locuri de muncă suplimentare în regiunile rurale.

Republica Moldova, ca destinație a turismului rural, dispune de un bogat *potențial natural*, cum ar fi configurația variată a reliefului, geografia reprezentată prin peisaje spectaculoase, absența temperaturilor excesive, ape, flora și fauna.

În prezent, din totalul terenurilor țării noastre de cca 3384.6 mii ha cele cu destinație agricolă la 1 ianuarie 2014 au format 2024.2 mii ha sau 59,8 la sută. Pădurile și alte terenuri cu vegetație forestieră constituie 450.4 mii ha sau 13,3% din totalul terenurilor. Cu acest fond de pădure, Republica Moldova este una dintre cele mai puțin împădurite țări din Europa. Ariile naturale protejate în prezent constituie 1,42% din teritoriul țării noastre,

our country, approached at scientific sessions, presented in various national and international publications, the study of the tourism potential of rural areas remains current.

Material and method. Some of the materials used in the research are legal acts, publications specific to the topic, national and international conference proceedings. The study is performed on selected data and processed by authors based on the statistical yearbooks of the Republic of Moldova and EUROSTAT. In the research were applied methods and recognized techniques relevant in relation to economic investigations.

Results and meditations

1. Touristic offer

We remind you, the *tourist* is a person who moves to a place outside his normal residence for a period of at least 24 hours but less than 12 months, whose main reasons are different from gainful employment in the place visited.

Reasons for tourists traveling in rural areas can be holiday (rest), participation in cultural and sport events, making purchases, visiting parents, relatives and friends, attending meetings, conferences, congresses, trade fairs and exhibitions, religious events, government missions, studies, medical treatment and other reasons.

Movement of the person outside the residence can be held in the same place and in one and the same time simultaneously for several reasons. Although initially the person is moving only because of one of the reasons listed above, it may combine over the time more others. For example, if a person travels for business, it also might visit some friends that may be in the area or visits a monastery or makes one more small vacation or shopping etc., or combines them all, something that should be taken into account in the policy development of rural tourism.

What is *rural tourism*? According to the European Commission rural tourism is the activity "carried out in rural areas, consisting of an integrated relaxation offer, facing a demand whose motivation is the contact with the local environment and local society..." [4, 51]. Rural tourism is presented as "a set of multifunctional activities based on local resources and to agriculture, culture and natural values of the country" [7.12 - 13].

Thus, rural tourism can be interpreted as a variety of enjoyable activities related to leisure time in a typical rural environment.

Currently movements of families from crowded cities to rural areas, acquire a large scale. Development of rural tourism activities encourage local traditional crafts related to artisan and crafting, offer them a way to increase investment, grow the number of small enterprises and more jobs in rural areas.

Moldova as a rural tourism destination area has a rich *natural potential* such as the varied configuration of landscape, geography represented by spectacular scenery, without excessive temperatures, water, flora and fauna.

Currently out of our country's total land of about 3,384,600 ha agricultural ones formed on January 1, 2014 – 2,024,200 ha or 59.8 per cent. Forests and other forest lands are of 450,400 ha or 13.3% of the total land. With this background forest, Moldova is one of the least wooded countries in Europe. Protected natural areas nowadays constitute 1.42% of our country's territory, as defined in the

fiind delimitate în următoarele categorii:

- rezervații naturale de stat 0,58%;
- braniști 0,08%;
- sectoare reprezentative de peisaj 0,65%;
- monumente ale naturii 0,1%;
- monumente de artă horticolă, grădini botanice, parcuri dendrologice, parcuri zoologice 0,017%.

Rezervațiile științifice au o suprafață totală de 18227 ha. Cele mai importante sunt Pădurea Domnească, cu suprafața de 5736 ha (Tabelul 1), Plaiul Fagului – 5559 ha, Codrii – 5176 ha și Prutul de Jos – 1755 ha.

following categories:

- State natural reservations 0,58%;
- Sparse forests 0,08%;
- Representative sectors of landscape 0,65%;
- Natural monuments 0,1%;
- Horticultural art monuments, botanical gardens, dendrological parks, zoos 0,017%.

Scientific reservations have a total area of 18227 ha. The most important ones are the Padurea Domneasca with an area of 5736 ha (Table 1), Plaiul Fagului – 5559ha, Codrii – 5176 ha and Lower Prut – 1755 ha.

Tabelul 1 / Table 1

Rezervații științifice/ Scientific reservations

Denumirea rezervației/ Designation of the reservation	Raionul / District	Suprafața, ha/ Surface, ha	Anul de înființare / Year of establishment
Codrii	Strășani	5176	1971
Plaiul Fagului	Ungheni	5559	1992
Prutul de Jos	Cahul	1755	1991
Pădurea Domnească	Glodeni	5736	1993

Sursa /Source: Anuarul Statistic al Republicii Moldova /Statistical Yearbook of the Republic of Moldova.

Printre rezervațiile naturale se numără și 51 de silvice cu suprafața de 5001 ha, și cele de plante medicinale și cele mixte. Prezintă interes turistic monumentele botanice, cum ar fi: Pădurile Lipnic, Hîrjauca – Sipoteni, Cuhurești, Caracușeni, Rudi – Glavan cu o suprafață de 125.2 ha și cele circa 20 de parcuri, dintre care le nominalizăm pe cele din Brînzei, Ivancea, Hîncești, Lipcani, Mîndic, Țaul etc. și 41 de rezervații peisagistice cu suprafața de 34200 ha, printre care le menționăm pe cele de la Rudi-Arionesti, Valea Adîncă, Saharna, Țipova, Fetești, Trebujeni și altele.

Deosebit de importante din punct de vedere al turismului rural sunt cele 3085 de râuri mari și mici. Pe teritoriul Republicii Moldova curg 3085 de râuri mari și mici, pâraie permanente și temporare, din care 7 râuri au mai mult de 100 km, iar 247 – 10 km. Principalele cursuri de apă sunt Nistru, cu lungimea cursului 660 km pe teritoriul țării noastre (Tabelul 2) și Prut cu lungimea cursului 695 km pe teritoriul țării noastre.

Among the natural reservations are included 51 forests with an area of 5001 ha, and those of medicinal plants and mixed ones. Botanical monuments which have a touristic interest are the forests Lipnic, Hirjauca – Sipoteni, Cuhuresti, Caracuseni, Rudi – Glavan with an area of 125.2 ha and about 20 parks of which we can nominate the ones from Brinzeni, Ivancea, Hancești, Lipcani, Mindic, Taul etc, and the 41 landscape reservations with an area of 34200 ha among which we mention those from Rudi-Arionesti, Valea Adanca, Saharna, Tipova, Fetesti Trebujeni and others.

Particularly important in terms of rural tourism are the 3085 large and small rivers. On the territory of Moldova flow 3085 large and small rivers, permanent and temporary streams, of which 7 rivers have more than 100 km and 247 – 10 km. The main rivers are Nistru with the course length of 660 km on the territory of our country (Table 2) and Prut the course length of 695 km on the territory of our country.

Tabelul 2/ Table 2

Principalele cursuri de apă /The main watercourses

Denumirea cursului de apă/ Water Course title	Lungimea cursului de apă, km/ Length of watercourse, km		Suprafața bazinului, km ² / Basin surface, km ²	
	Total	Pe teritoriul Republicii Moldova /On the territory of Moldova	Total	Pe teritoriul Republicii Moldova /On the territory of Moldova
Nistru	1352	660	72100	19070
Prut	967	695	27500	7990
Răut	286	286	7760	7760
Cogîlnic	243	125	243	125
Botna	152	152	1540	1540

Sursa /Source: Anuarul Statistic al Republicii Moldova. /Statistical Yearbook of the Republic of Moldova.

Toate râurile Republicii Moldova fac parte din bazinul Mării Negre și curg de la nord-vest spre sud-est. Râurile Nistru și Prut se varsă în lacurile dunărene și lacurile din apropierea Mării Negre.

Resursele acvatice mai sunt prezentate de lacurile naturale și artificiale. Cele mai importante lacuri naturale sunt Belev din raionul Cahul cu suprafața de 6.26 km²

All the rivers of Moldova belong to the Black Sea basin and flow from the North-West to South-East. The Nistru and Prut rivers flow into Danube lakes and lakes near the Black Sea.

The water resources are presented by natural and artificial lakes. The most important lakes are Belev in Cahul with the surface of 6.26 km² (Table 3) and Salat in district

(Tabelul 3) și Sălat din raionul Anenii Noi cu suprafața 3.72 km². Printre lacurile artificiale se evidențiază Dubăsari cu suprafața de 67.5 km² și Stânca-Costești din raionul Rîșcani, cu suprafața de 59 km².

Anenii Noi with the surface of 3.72 km². Among the artificial lakes stand out the Dubasari lake with the surface of 67.5 km² and Stanca-Costesti in district Riscani with the surface of 59 km².

Tabelul 3/Table 3

Principalele lacuri din Republica Moldova/ The main lakes in the Republic of Moldova

Lacuri natural/ Natural lakes			Lacuri artificial/ Artificial lakes		
Denumirea lacului/ Name of the lake	Raionul / District	Suprafața, km ² /Surface, km ²	Denumirea lacului/ Name of the lake	Raionul / District	Suprafața, km ² / Surface, km ²
Beleu	Cahul	6.26	Dubăsari	Dubăsari	67.5
Sălaș	Anenii Noi	3.72	Stânca-Costești	Rîșcani	59.0
Dracele	Cahul	2.65	Cuciurgan	Slobozia	27.3
Nistrul Vechi	Căușeni	1.86	Ghidighici	Strășăni	6.8

Sursa/ Source: Anuarul Statistic al Republicii Moldova. / Statistical Yearbook of the Republic of Moldova.

Rețeaua hidrografică națională include și circa 3000 de izvoare cu apă mineral, cum ar fi cele de la Onițcani, Hirjauca, Cornești, Cotova, Horodiște, Bursuc, Codreni, Vărăncău, Jeloboc etc. Un interes deosebit prezintă apele termice de la Ungheni, unde la adâncimea de 1020-1028 m a fost extrasă apă la o temperatură de 46°C, din sudul republicii, care sunt plasate în preajma comunei Chioselia, unde la adâncimea de 850-1100 m au fost explorate ape subterane la o temperatură de 35-41°C și din apropierea comunei Valea Perjei, unde a fost obținută apă de la adâncimea de 1300-1400 m la o temperatură de până la 40°C.

Trebuie să specificăm și 31 de lacuri, izvoare, albi vechi și alte obiective unice ce formează monumentele hidrologice cu o suprafață de cca 100 ha. Interes deosebit prezintă cele 86 de monumente geologice și paleontologice, cu o suprafață totală de 2681,8 ha, cum ar fi: peștera "Emil Racoviță", complexul Rașcov, Cheile Butești, Defileul Duruitoarea și altele.

Regimul de temperaturi este favorabil pentru dezvoltarea turismului rural, dat fiind că media anuală a temperaturii aerului în 2013 a fost de 11.1, cu maxima absolută de 33.3 și cu minima absolută de -12.9 grade Celsius. Umiditatea relativă a aerului constituie 71%, iar cantitatea anuală de precipitații alcătuiește 531 mm.

Fondul forestier național, rezervațiile, monumentele naturii, configurația variată a reliefului, apele, flora, fauna, peisajele spectaculoase și condițiile climaterice, în ansamblu, sunt suficient de favorabile pentru dezvoltarea turismului rural, care, fiind privit prin prisma efectului social, contribuie la menținerea echilibrului biologic și fiziologic al omului contemporan și apare ca un mijloc activ de educare, de ridicare a nivelului de cunoaștere, permițând accesul la valorile culturale ale civilizației.

Turismul rural mai este influențat considerabil și de potențialul antropoc care cuprinde elementele cultural-istorice, tehnico-economice și social-demografice ale țării. Deoarece componentele potențialului turistic antropoc al țării noastre sunt variate, le vom evidenția pe cele mai reprezentative, pornind de la omul care trăiește și activează în spațiul rural.

Potrivit Anuarului Statistic al Republicii Moldova la 1 ianuarie 2014 din cei 3.58 mil locuitori 2.05 mil sau circa 57 la sută sunt în spațiul rural. Această populație primitoare trăiește și activează în cele 1682 de *sate*, unitatea de bază a spațiului rural fiind grupată în 916 comune, fiecare cu istorie și cultură bogată. Satul moldovenesc este simbol al neamului

National hydrographic network includes approximately 3,000 mineral water springs such as those from Onitcani, Hirjauca, Cornesti, Cotova, Horodiste, Bursuc, Codreni, Varancau, Jeloboc etc. Special interest presents the thermal waters where the at depth Ungheni of 1020-1028 m was extracted water at a temperature of 46°C, from the Southern part of the country, which are placed near the village Chioselia, where at the depth of 850-1100 m were explored underground waters at a temperature of 35-41°C and near the village Valea Perjei village, where water was obtained from a depth of 1300-1400 m at a temperature up to 40°C.

We should specify as well those 31 lakes, springs, and other unique objectives which form hydrological monuments with an area of about 100 ha. Special interests present those 86 geological and paleontological monuments with a total area of 2681,8 hectares. As for example the cave "Emil Racovita", complex Rascov, Gorge Butesti, Duruitoarea Gorge and others.

Temperature regime is favourable for the development of rural tourism as the average annual air temperature in 2013 was 11.1, with the absolute maximum of 33.3 and absolute minimum of -12.9 degrees Celsius. Relative humidity is 71% and the annual amount of precipitation makes up 531 mm.

The national forest fund, reservations, natural monuments, varied configuration of landscape, water, flora, fauna, spectacular scenery and overall weather conditions are sufficiently favourable for the development of rural tourism, which being viewed through the prism of social effect, helps to regulate the biological and physiological balance of the contemporary man and appears as an active means of education, raise of the level of knowledge, allowing access to the cultural values of civilization.

Rural tourism is also influenced considerably by the anthropogenic potential which includes cultural-historical, technical-economic and social-demographic elements of the country. Since the components of the potential anthropogenic tourism of our country are varied we highlight the most representative beginning from the man who lives and works in rural areas.

According to the Statistical Yearbook of the Republic of Moldova on January 1, 2014 out of the 3.58 million inhabitants about 2.05 million people or round 57 per cent are in rural areas. This welcoming population lives and works in those 1682 *villages*, the base of the rural area, being divided into 916 communes, each with its rich history and culture. Moldovan village is a symbol of the people who keep the language, folklore

care păstrează limba, tezaurul folcloric prezentat de circa 880 formațiuni de muzică și dans popular, tradițiile, obiceiurile și bucătăria tradițională, meșteșugăritul etc.

În comunitățile rurale s-au păstrat rămășiți vizibile de pe timpurile Geto-Dacilor și fortificări Romane. Din patrimoniul cultural-istoric fac parte Complexul muzeal Orheiul Vechi, Lăpușna, Râșcov, rămășițele orașului medieval Tighina, cetatea Benderului și cetatea Soroca. Importante obiecte cultural-istorice ale satului sunt mănăstirile „Adormirea Maicii Domnului” din Căpriana, „Sfânta Treime” din Saharna, „Înălțarea Domnului” din Hirjăuca, „Sfânta Treime” din Rudi, „Înălțarea Domnului” din Japca și schiturile de la Butuceni, „Adormirea Maicii Domnului” din Țipova și altele.

Din potențial cultural-istoric fac parte astfel de biserici din lemn ca: Sf. Mihail, Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Vorniceni, Biserica „Sf. Nicolae” din Horodiște, Biserica „Acoperământul Maicii Domnului” din Palanca, Biserica „Sfânta Treime” din Larga. Valoare turistică au și bisericile din piatră „Adormirea Maicii Domnului” din Căușeni, Catedrala „Sf. Dumitru” din Orhei și altele.

Țara noastră are 87 de muzee și case-muzee, printre care nominalizăm casele-muzeu „Alexei Mateevici” din Căușeni, „Alexandr Pușchin” din Dolna, „Constantin Stamati” din Ocnîța, „Dumitru Matcovschi” din Vadul Rașcov, „Dumitru Cara-Ciobanu” din Beșalma și altele care dispun de colecții și arhitectură specifice.

Interes turistic major prezintă complexele pentru fabricarea și păstrarea vinului „Cricova”, „Mileștii Mici”, „Brănești” etc. și 142 vinării, printre care nominalizăm „Purcari” din raionul Ștefan Vodă, „Ciurmai” din raionul Vulcănești, „Cojușna” și „Romanești” din raionul Strășeni și altele la fel ca și gospodăriile țărănești, meșteșugăriile care se află, practic, în toate raioanele republicii.

Astfel, potențialul natural și patrimoniul cultural-istoric al spațiului rural din țara noastră oferă turiștilor posibilități de a se simți liber în contact cu mediul înconjurător, de a admira spațiul peisagistic, de a se familiariza cu patrimoniul cultural-istoric din zonă, de a cunoaște modul de viață din localitatea vizitată, de a participa la prepararea bucatelor, de a vizita atelierele artizanilor, care exprimă specificul etnic al comunei, cu posibilitatea de a participa în procesul de confecționare a suvenirilor, precum și posibilitatea de a le procura, de a se implica în activitatea economică specifică comunității respective participând la lucrări în vie, livadă, grădină, în câmp sau la fermă.

2. Infrastructura turismului rural

Turismul rural este influențat considerabil de pensiunile turistice și agroturistice, de satele de vacanță, de hoteluri și de alte posibilități de cazare în spațiul rural. Numărul pensiunilor turistice și agroturistice în 2004-2010, practic, s-a dublat (Tab. 4), apoi variază de la 13, în anii 2010 și 2013, la 19, în 2012.

thesaurus presented over 880 folk music and dance formations, traditions, customs and cuisines, crafts etc.

In rural communities have been preserved visible remains from the Geto-Dacian times and Roman fortifications. From the cultural and historical heritage belong the Museum complex Orheiul Vechi, Lapusna, Rascov, remains of the medieval town Tighina, Bender and Soroca fortresses. Important cultural-historical objects of the village are monasteries "Adormirea Maicii Domnului" (Assumption) in Căpriana, "Sfanta Treime" (Holy Trinity) in Saharna, "Inaltarea Domnului" (Ascension) in Hirjauca, " Sfanta Treime" (Holy Trinity) in Rudi, "Inaltarea Domnului" (Ascension) in Japca and hermitages from Butuceni "Adormirea Maicii Domnului" (Assumption) in Țipova and others.

As a cultural-historical potential are such wooden churches as St. Mihail, Church „Adormirea Maicii Domnului” (Assumption) in Vorniceni, Church „St. Nicolae” in Horodiste, Church „Acoperământul Maicii Domnului” (Cover of the Mother of God) in Palanca, Church „Sfanta Treime” (Holy Trinity) in Larga. Touristic value have such stone churches as „Adormirea Maicii Domnului” (Assumption) in Causeni, Cathedral „St. Dumitru” in Orhei and others.

Our country has 87 museums and museum-houses among which we can nominate the museum-houses „Alexei Mateevici” in Causeni, „Alexandr Puschin” in Dolna, „Constantin Stamati” in Ocnita, „Dumitru Matcovschi” in Vadul Rascov, „Dumitru Cara-Ciobanu” in Besalma and others that have specific collections and architecture.

A major touristic interest present the complexes for the production and storage of wine „Cricova”, „Milestii Mici”, „Branesti” etc. and those 142 wineries among which we name „Purcari” in district Stefan Voda, „Ciurmai” in district Vulcanesti, „Cojusna” and „Romanesti” in district Straseni and others like farmhouses, craftsmanship which are practically in all districts.

Thus, the natural potential and cultural-historical heritage of rural areas of our country provides tourists with opportunities to feel free contact with the environment, to admire the landscape area, to become familiar with the cultural and historical heritage of the area, to know the life in the visited locality, to participate in cooking, visiting artisan workshops, which expresses the ethnic specific of the community, the opportunity to participate in the process of making souvenirs and ability to procure, to engage in specific economic activity of that community, to participate in works in the vineyard, orchard, garden, field or farm.

2. Rural tourism infrastructure

Rural tourism is greatly affected by the tourist guesthouses and agro-pensions, holiday villages, hotels and other accommodation possibilities in rural areas. The number of tourist guesthouses and agro-pensions in the years 2004-2010 practically doubled (Table 4), and varies from 13 in 2010 and 2013 to 19 in 2012.

Tabelul 4 / Table 4

Unele caracteristici cu privire la evoluția industriei hoteliere în spațiul rural din Republica Moldova / Some features of the hotel industry development in rural areas in Moldova

Indicii / Indicators	2005	2010	2011	2012	2013
Numărul pensiunilor turistice și agroturistice / The number of tourist guesthouses and agro-pensions	7	13	15	19	13
Sate de vacanță și alte structuri de odihnă / Holiday villages and other recreation structures	57	72	63	62	63

Numărul de camere în pensiunile turistice și agroturistice / The number of rooms in tourist guesthouses and agro-pensions	132	342	391	428	397
Numărul de camere în satele de vacanță și alte structuri de odihnă / The number of rooms in holiday villages and other recreation structures	1870	2093	1727	1804	1845
Numărul de locuri în pensiunile turistice și agroturistice/ Number of seats in tourist guesthouses and agro-pensions	210	743	813	905	867
Numărul de locuri în satele de vacanță și alte structuri de odihnă / The number of seats in holiday villages and other recreation structures	4833	5165	4519	4473	4685
Numărul turiștilor cazați în pensiunile turistice și agroturistice/ The number of tourists accommodated in tourist guesthouses and agro-pensions	1807	13290	11701	11570	11526
din care străini/ of which foreigners	1003	2383	2417	3881	4363
Numărul turiștilor cazați în satele de vacanță și alte structuri de odihnă / The number of tourists accommodated in holiday villages and other recreation structures	47889	18386	25826	39522	33027
din care străini /of which foreigners	74	2171	3231	3781	4823
Numărul înnopțărilor turiștilor în pensiunile turistice și agroturistice / The number of overnight stays in tourist guesthouses and agro-pensions	3799	43583	37317	36895	34513
din care străini /of which foreigners	2492	7219	8482	15240	15380
Numărul înnopțărilor turiștilor în satele de vacanță și alte structuri de odihnă/ The number of overnight stays in holiday villages and other recreation structures	143163	45433	54109	119797	108509
din care străini /of which foreigners	518	5354	9318	9013	11659

Sursa /Source: Calculele autorilor în baza informației selectate de pe <http://www.statistica.md/> / Authors 'calculations based on the information selected from <http://www.statistica.md>

Numărul satelor de vacanță și al altor structuri de odihnă oscilează între 57, în 2005, și 72, în anul 2010. Dinamică similară este caracteristică pentru numărul camerelor și pentru locurile de cazare. Însă, dacă numărul mediu al locurilor într-o cameră în pensiunile turistice și agroturistice s-a majorat de la 1.59, în 2005, la 2.18, în anul 2013, apoi în satele de vacanță și alte structuri de odihnă se menține la 2.58 și 2.54.

Numărul de locuri în pensiunile turistice și agroturistice s-a majorat de la 210, în 2005, la 867, în anul 2013 sau de 4.13 ori, iar în satele de vacanță și alte structuri de odihnă se menține la același nivel. Dacă numărul turiștilor cazați în pensiunile turistice și agroturistice crește de la 1807, în 2005, la 11526, în anul 2013 sau de circa 6.4 ori, apoi a celor cazați în satele de vacanță și alte structuri de odihnă se micșorează, respective, de la 47889 la 33027 sau cu 31 la sută. Numărul turiștilor străini cazați în pensiuni turistice și agroturistice a sporit de la 1003, în 2005, la 4363, în 2013, sau de 4.35 ori, iar a celor cazați în satele de vacanță și alte structuri de odihnă, respective, de la 74 la 4823 sau de circa 65 ori.

În anul 2005, unui turist cazat în pensiunile turistice și agroturistice îi reveneau 2.1 nopți, inclusiv celor străini – 2.48, iar în 2013, respective, 2.99 și 3.53. Numărul înnopțărilor raportat la un turist cazat în satele de vacanță și alte structuri de odihnă crește de la 2.99, în 2005, la 3.29, în anul 2013, iar a celor străini se micșorează de la 7, în 2005, la 2.42, în 2013.

Unii participanții la acțiuni turistice în spațiul rural sunt cazați în hoteluri, moteluri, case de oaspeți, vile, castele, campinguri. Sigur, sunt doritori, în mod special între vizitatorii străini, care ar prefera să fie cazați în zonele rurale în căsuțe construite în stil național, însă, astfel de posibilități de cazare în spațiul rural din țara

The number of holiday villages and other recreation structures ranges between 57 in 2005 and 72 in 2010. A similar dynamic is characteristic for the number of rooms and accommodation places. However, if the average number of seats in a room and tourist guesthouses and agro-pensions increased from 1.59 in 2005 to 2.18 in 2013, than in holiday villages and other recreation structures it is maintained at 2.58 and 2.54.

The number of seats in tourist guesthouses and agro-pensions increased from 210 in 2005 to 867 in 2013 or by 4.13 times and in holiday villages and other recreation structures it is maintained at the same level. If the number of tourists accommodated in tourist guesthouses and agro-pensions increases from 1807 in 2005 to 11526 in 2013 or by about 6.4 times than that of the tourists accommodated in holiday villages and other recreation structures decreases respectively from 47889 to 33027 or by 31 per cents. The number of foreign tourists accommodated in tourist guesthouses and agro-pensions increases from 1003 in 2005 to 4363 in 2013 or by 4.35 times, while that of those accommodated in holiday villages and other recreation structures respectively from 74 to 4823 or by about 65 times.

In 2005 for a tourist accommodated in tourist guesthouses and agro-pensions belonged 2.1 nights, including for the foreigners – 2.48, while in 2013 respectively 2.99 and 3.53. The number of overnight stays related to a tourist accommodated in holiday villages and other recreation structures increases from 2.99 in 2005 to 3.29 in 2013 and of the foreigners' decreases from 7 in 2005 to 2.42 in 2013.

Some participants in tourist activities in rural areas stay in hotels, motels, guest houses, villas, castles, campgrounds. Certainly, there are some willing, especially among foreign visitors, who would prefer to stay in rural areas

noastră sunt modeste.

Mari dificultăți turismului rural îi aduc drumurile și, în special, drumurile locale. La sfârșitul anului 2013, lungimea drumurilor publice forma 9352 km. Lungimea drumurilor locale se cifra la 6016 km sau 64,3% din totalul drumurilor publice. Din lungimea drumurilor locale 5491 km sau circa 91 la sută sunt acoperite cu îmbrăcăminte rigidă. Dacă drumurile naționale sunt de o calitate foarte proastă, apoi cele locale – catastrofală, ceea ce îi aduc mari prejudicii turismului rural.

Turist în mediul rural poate fi orice rezident al statului care călătorește în propria țară (turism intern) sau non rezidenții sosiți în țară (turism receptor).

3. Turismul intern și receptor

Caracteristic pentru țara noastră este dominația și tendința de creștere a „exportului” de turiști asupra „importului”. Totalul numărului de plecări ale vizitatorilor moldovenilor în străinătate se reduce de la circa 71.3 mii, în 1995 (Tabelul 5) la 34.5 mii, în anul 2000 sau de 2.1 ori, apoi crește constant până la 157.6 mii, în anul 2013, sau de 4.57 ori.

in houses built in traditional style but such possibilities for accommodation in the rural areas of our country are modest.

Great difficulties for the rural tourism are brought by the roads and in particular local roads. By the end of 2013 the length of public roads was 9352 km. Length of local roads stood at 6016 km or 64.3% of total public roads. From local road length 5491 km or about 91 per cent are covered with rigid pavement. If national roads are of very poor quality, than the local ones are catastrophic, which brings great prejudices for rural tourism.

Tourist in rural areas can be any state resident traveling in their own country (domestic) or non-residents arrived in the country (inbound tourism).

3. Domestic and inbound tourism

Characteristic for our country is dominance and growing tendency of tourists "export" over "import". The total number of departures of Moldovan visitors abroad is reduced from about 71,300 in 1995 (Table 5) to 34 500 in 2000 or by 2.1 times, then it increases steadily to 157 600 2013 or by 4.57 times.

Tabelul 5 /Table 5

Numărul de plecări ale vizitatorilor moldoveni în străinătate și sosirii vizitatorilor străini în țara noastră/ Number of departures of Moldovan visitors abroad and foreign visitor arrivals in our country

	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013
Numărul de plecări ale vizitatorilor moldoveni în străinătate, total / Number of departures of Moldovan visitors abroad, total	71298	34452	57231	117204	136095	146791	157556
din care cu scopuri de: - vacanțe, recreare și odihnă / of which with the purpose of: - holidays, leisure and recreation	*	18578	50047	114815	132668	142909	154310
- afaceri și motive profesionale/ - business and professional reasons	*	1080	1961	584	898	1374	1432
- alte scopuri/ - other aims	*	12974	5223	1805	2529	2508	1814
Numărul de sosiri a vizitatorilor străini în țară, total/ Number of foreign visitor arrivals in the country, total	32821	18964	25073	8956	10788	12797	13150
din care cu scopuri de: - vacanțe, recreare și odihnă/ of which with the purpose of: - holidays, leisure and recreation	3256	7108	7840	5438	5892	7025	6343
- afaceri și motive profesionale/ - business and professional reasons	24743	11577	16372	2971	4330	5190	5962
- alte scopuri/ - other aims	4822	279	861	547	566	582	845
Plecările vizitatorilor moldoveni în străinătate raportat la sosirile vizitatorilor străini în țară/ Departures of Moldovan visitors abroad related to the foreign visitor arrivals in the country	2.17	1.82	2.28	13.09	12.62	11.47	11.98
Numărul turiștilor și excursioniștilor participanți la turismul intern/ Number of tourists and excursionists participating in domestic tourism	16417	26705	60806	35594	37764	34363	34172

Sursa/Source: *Calcululele autorilor în baza informației selectate de pe <http://www.statistica.md> /Authors 'calculations based on the information selected from <http://www.statistica.md>*

Totalul numărului de sosiri a vizitatorilor străini se micșorează de la 32.8 mii, în 1995, la aproape 19 mii, în 2000 sau de 1.7 ori, apoi se majorează până la 25 mii, în 2005, sau de 1.3 ori după ce se reduce la circa 9 mii sau de 2.8 ori în

The total number of arrivals of foreign visitors is reduced from 32,800 in 1995 to almost 19,000 in 2000, or by 1.7 times, then increased to 25,000 in 2005, or by 1.3 times after it was reduced to almost 9000 or to about 2.8

2010 și, ulterior, crește până la 13.1 mii, în 2013, sau cu circa 47 la sută.

Pe tot parcursul perioadei analizate numărul total de plecări a cetățenilor țării noastre în străinătate depășește numărul sosirilor vizitatorilor străini. Mai mult, acest decalaj este în creștere. Dacă în anul 1995 numărul total de plecări ale moldovenilor în străinătate a fost de 2.17 ori mai mare decât numărul total de sosiri ale vizitatorilor străini în Moldova, în 2000 – 1.82, în 2005 – 2.28, apoi în 2010 a crescut categoric până la 13.09 și, practic, se menține la același nivel, ajungând în 2013 – la 11.98 ori.

Interes major prezintă scopul cu care pleacă vizitatorii moldoveni în străinătate și sosesc vizitatorii străini în țara noastră. Pe parcursul anilor, prezentați în tabelul 5, domină vădit numărul de plecări ale vizitatorilor moldoveni în străinătate cu scopuri de vacanțe, recreare și odihnă, ponderea cărora a sporit de la 53,9%, în 2000, la 87,4%, în 2005, și 97,9% în 2010, ulterior menținându-se la nivelul respectiv.

Numărul de sosiri ale vizitatorilor străini în țara noastră cu scop de vacanță, recreare și odihnă crește de la 3256, în anul 1995, la 7108, în 2000, sau de 2.18 ori și la 7840 în 2005 sau cu 10.3 la sută în raport cu anul 2000, apoi se micșorează până la 5438 în anul 2010 sau cu 30,7 la sută în raport cu anul 2005 și ușor crește până la 7025 în anul 2012 sau cu 29% în raport cu 2010, micșorându-se la 6343 în 2013.

Dacă sosirile vizitatorilor străini în țara noastră cu scop de vacanță și de odihnă în anul 1995 formau circa 10 la sută din totalul acestora, în 2005 – 31,2%, apoi în anul 2013 alcătuiau 25,1 la sută. Numărul zilelor unei vizite în turismul receptor, practic, se menține la același nivel de 3.2 în anii de referință. Sigur, în general, numărul sosirilor vizitatorilor străini în țara noastră este foarte modest, și ponderea celor ce vin cu scop de vacanță și de odihnă, cel puțin, lasă de dorit.

Internaționalizarea vieții economice și sociale, impulsivitatea procesului de integrare și cooperare internațională, dezvoltarea rapidă a sistemului de afaceri și serviciilor influențează turismul, inclusiv cel rural, în scopuri de afaceri și motive profesionale, cum ar fi: instalarea de echipamente, inspecții tehnologice, participarea la reuniuni a oamenilor de afaceri, conferințe și congrese profesionale, târguri și expoziții, vânzări, cumpărări și alte activități în domeniul afacerilor.

Nesemnificative și în descreștere (3,1-0,9 la sută din total) sunt plecările vizitatorilor moldoveni în străinătate cu scopuri de afaceri și motive profesionale ceea ce a influențat considerabil comerțul extern și, evident, interesul față de afaceri în spațiul economiei naționale.

Numărul de sosiri ale vizitatorilor străini în țara noastră cu scop de afaceri și motive profesionale în 2000 se micșorează de circa 2.14 ori în raport cu 1995, apoi în 2005 înregistrează creștere cu 41,4 la sută în raport cu 2000 și urmează reducerea acestora până la 2971 în anul 2010 sau de 5.5 ori în raport cu anul 2000, majorându-se până la 5962 în 2013.

Dacă pe parcursul anilor 1995-2007 a dominat numărul de sosiri în scopuri de afaceri și motive profesionale ale vizitatorilor străini în țara noastră, apoi în anii 2008-2013 a dominat numărul de sosiri ale vizitatorilor străini cu scop de vacanță și odihnă. Reducerea numărului de sosiri a vizitatorilor străini cu scop de afaceri și/sau motive profesionale, indirect, demonstrează cu prisosință că a scăzut

times in 2010 and subsequently increased to 13,100 in 2013 or about 47 per cent.

Throughout the period under review the total departures of our citizens abroad exceeds the number of tourist arrivals. Moreover, this gap is growing. If in 1995 the total departures of Moldovans abroad was by 2.17 times bigger than the total arrivals of foreign visitors to Moldova in 2000 – 1.82, in 2005 – 2.28 then in 2010 it rose categorically to 13.09 and practically it was maintained at the same level reaching in 2013 to 11.98 times.

A major interest presents the purpose with which are leaving Moldovan visitors abroad and foreign visitors arriving in our country. Over the years presented in Table 5 clearly dominates the number of departures of Moldovan visitors abroad for holidays, recreation and leisure, whose share increased from 53.9% in 2000 to 87.4% in 2005 and 97.9% in 2010 after being maintained at that level.

The number of arrivals of foreign visitors to our country with the purpose of vacation, leisure and recreation increases from 3256 in 1995 to 7108 in 2000 or by 2.18 times and to 7840 in 2005 or by 10.3 per cent compared to 2000, then it decreases to 5438 in 2010 or by 30.7 per cent compared to 2005 and slightly increases to 7025 in 2012 or by 29% compared to 2010, decreasing from 6343 to 2013.

If the arrivals of foreign visitors to our country with the purpose of holiday and leisure in 1995 were about 10 per cent of the total, in 2005 – 31.2%, then in 2013 these made up 25.1 per cent of visits. The number of days in inbound tourism practically is maintained at the same level of 3.2 for the reference years. Certainly, in general the number of tourist arrivals in our country is very modest, and the percentage of those that come with holiday and recreation purpose, at least, is unsatisfactory.

The internationalization of economic and social life, boosting integration and international cooperation, the rapid development of business systems and services affects tourism, including the rural one, by business and professional reasons, such as the installation of equipment, technological inspections, meetings attending by businessmen, professional conferences and congresses, fairs and exhibitions, sales, purchases and other business activities.

Insignificant and decreasing (3.1 – 0.9 per cent of the total) are Moldovan visitors going abroad for business and professional reasons which considerably influenced foreign trade and obviously business interest in the space of national economy.

The number of arrivals of foreign visitors to our country for business and professional reasons in 2000 is reduced by about 2.14 times compared to 1995, and in 2005 it recorded a growth of 41.4 per cent compared to 2000 and then follows their reduction to 2971 in 2010, or by 5.5 times compared to 2000, increasing to 5962 in 2013.

If during the period of 1995-2007, dominated the number of arrivals for business and professional reasons of foreign visitors to our country, then in the years 2008-2013 dominated the number of arrivals of foreign visitors with holiday and recreation purpose. Reducing the number of foreign visitors' arrivals for business and/or

interesul oamenilor de afaceri față de Republica Moldova.

Circulația rezidenților țării noastre, amatori ai turismului intern și excursioniștilor participanți la acțiuni turistice în spațiul intern al țării noastre, inclusiv în spațiul rural, este suficient de confuză. Așa, conform informației agențiilor de turism și operatorilor turistici, circulația internă se caracterizează printr-o creștere accentuată de la 26705 deplasări, în 2000, până la 75960 în 2004 (2.84 ori) și o micșorare continuă a acestora până la 37159 în anul 2009, ajungând în anul 2013 la 25.2 mii. În schimb a sporit numărul zilelor unei deplasări a unui rezident din Republica Moldova în interiorul țării de la 7.9 zile, în 2009, la 8.2 zile, în anul 2013.

Numărul turiștilor și excursioniștilor participanți la turismul intern în țara noastră crește de la 16.4 mii în 1995 la 60.8 mii, în 2005, sau de 3.7 ori, apoi se micșorează la 35.6 mii în 2010 sau de 1.7 ori, menținându-se, practic, la acest nivel până în prezent. Pentru orice stat, extrem de important este ca numărul vizitelor în propria țară să-l depășească pe cel al plecărilor în străinătate. Deplasarea rezidenților Republicii Moldova în interiorul țării în raport cu plecările acestora în străinătate a crescut de la 23%, în anul 1995, 82,3%, în 2000, 106,2%, în 2005, apoi se reduce la 30,4%, în anul 2010, și 21.7 la sută în anul 2013.

Deplasarea rezidenților moldoveni în interiorul țării, în scop turistic, a fost organizată, în special, de agențiile de turism și operatorii turistici din municipiul Chișinău (39,2%) și regiunile de dezvoltare: Nord (7,3%) Centru (29,9%) și Sud (23,6%).

Materialul prezentat mai sus permite să constatăm că în Republica Moldova turismul rural se află la începutul afirmării sale ca sector important al economiei naționale și cu certitudine ar trebui să fie încurajat și sprijinit de autoritățile publice locale și centrale pentru a trece de dificultățile cu care se confruntă.

4. Problemele turismului rural

Atât circuitul intern al amatorilor turismului rural intern și al excursioniștilor, cât și plecările cetățenilor țării noastre în străinătate sunt influențate considerabil de posibilitățile financiare. Media lunară a veniturilor disponibile a crescut de la 96.4 lei, în 1995 (Tabelul 6), la 1681.4 lei în anul 2013 sau de 17.4 ori. Valoarea minimumului de existență în anii de referință a sporit doar de 5.2 ori. Situația respectivă a schimbat raportul dintre venitul disponibil și minimumul de existență de la 31,0%, în 1995, la 104,3%, în anul 2013.

professional reasons, indirectly, clearly proves that the interest of businessmen to Moldova decreased.

Circulation of residents of our country, amateurs of domestic tourism and excursionists' participating in tourism activities in the internal space of our country, including in rural areas is sufficiently confusing. Thus, according to the information of tourism agencies and tour operators, domestic circulation is characterized by a sharp increase from 26,705 in 2000 to 75,960 trips in 2004 (2.84 times) and their continuous decrease to 37159 in 2009, reaching in 2013 – 25200. Instead increased the number of days of a Moldova's resident movement in inland from 7.9 days in 2009 to 8.2 days in 2013.

The number of tourists and excursionists participating in domestic tourism in our country increased from 16,400 in 1995 to 60,800 in 2005, or by 3.7 times, then decreased to 35,600 in 2010, or by 1.7 times maintaining practically at that level until present. For any state is extremely important as the number of visits in their own country to exceed that of going abroad. Moving inland of Moldovan residents in relation to their departures abroad increased from 23% in 1995, 82.3% in 2000, 106.2% in 2005 then reduces to 30.4% in 2010 and 21.7 per cent in 2013.

Departures of Moldovan residents within the country for tourism were organized especially by travel agents and tour operators from Chisinau (39.2%) and developing regions: North (7.3%), Center (29.9%) and South (23.6%).

The material presented above allows us to state that in Moldova rural tourism is beginning its assertion as an important sector of the national economy and certainly should be encouraged and sustained by governments and public authorities to pass over the difficulties it stands.

4. Problems of rural tourism

Both internal circuitry of internal rural tourism lovers and excursionists, as well as departures of our country's citizens abroad are influenced considerably by the financial possibilities. Average monthly disposable income rose from 96.4 lei in 1995 (Table 6) to 1681.4 lei in 2013 or by 17.4 times. The subsistence value, for the reference years, increased only by 5.2 times. This situation changed the ratio of disposable income and subsistence from 31.0% in 1995 to 104.3% in 2013.

Tabelul 6/ Table 6

Capacitatea de cumpărare a populației /Purchasing power of population

	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013
Veniturile disponibile ale populației, lei / Disposable income of the population, lei	96.4	185.8	568.6	1273.7	1444.7	1508.8	1681.4
Minimumul de existență (media lunară/ o persoană), lei/ Minimum subsistence (monthly average/a person), lei	310.6	468.7	766.1	1373.4	1503.0	1507.5	1612.0
Raportul venitului disponibil/ minimumul de existență, %/ Ratio disposable income /minimum subsistence, %	31.0	39.6	74.2	92.7	96.1	100.08	104.3

Sursa/ Source: *Calcululele autorilor în baza informației selectate de pe <http://www.statistica.md/> / Authors 'calculations based on the information selected from <http://www.statistica.md/>.*

Chiar și această creștere a veniturilor disponibile nu este suficientă pentru a asigura impulsivitatea plecărilor cetățenilor țării noastre în străinătate și nici circulația amatorilor practicării turismului și al excursioniștilor participanți la acțiuni turistice în spațiul intern. Din

Even this increase in disposable income is not sufficient to ensure departures boosting of our citizens abroad and not even the circulation of tourism amateurs and excursionists participating in tourism activities in the internal space. From the average expenditures of our

cheltuielile medii ale populației țării noastre (1775.8 lei) doar 1,5% revin pentru agrement, ceea ce confirmă că autoritățile publice trebuie să depună eforturi pentru a majora media lunară a veniturilor disponibile ale cetățenilor țării noastre.

Inițierea și dezvoltarea procesului de conjugare a eforturilor proprii cu cele ale comunității internaționale, fără îndoială, a produs mutații importante nu numai de formă, ci mai ales de fond, în viața economică inclusiv și în turism. Un rol important îi revine regimului de vize. Așa, reorientarea relațiilor economice ale țării noastre de la Comunitatea Statelor Independente spre Piața Comună a Uniunii Europene a contribuit la reducerea numărului de plecări a cetățenilor țării noastre în străinătate cu scop de afaceri și/sau motive profesionale.

Pe 27 februarie 2013, Parlamentul European a susținut propunerea Comisiei pentru Libertăți Civile, Justiție și Afaceri Interne de a oferi dreptul cetățenilor Republicii Moldova de a călători liber în statele europene, inclusiv în cele care fac parte din zona Schengen. Deja în martie 2014, Hotărârea Parlamentului European a fost confirmată de Consiliul European. La 3 aprilie 2014, Hotărârea a fost semnată de Președintele Parlamentului European și Președintele Consiliului European.

După publicarea Hotărârii Consiliului European în Monitorul Oficial (8 aprilie 2014), din 28 aprilie 2014 cetățenii țării noastre, deținători de pașapoarte biometrice au posibilitatea de a călători fără viză în statele membre ale Uniunii Europene, ceea ce va influența considerabil turismul, în mod special, turismul în scop de afaceri.

Turismul, plecările cetățenilor țării noastre în străinătate și sosirile vizitatorilor străini cu scop de afaceri și/sau motive profesionale orientate spre liberalizarea circulației mărfurilor, capitalului, spre implementarea tehnologiilor moderne efective și eficiente etc. se vor intensifica dat fiind că a fost semnat și ratificat Acordul de Asociere dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova care anulează taxele vamale și încurajează exportul bunurilor și serviciilor spre piața europeană.

Capitolul 19 al susnumitului Acord consacrat cooperării în domeniul turismului specifică (Articolul 103), că „Părțile vor coopera în domeniul turismului, cu scopul de a consolida dezvoltarea unei industrii competitive și durabile a turismului drept generator de creștere economică, abilitare, ocupare a forței de muncă și schimburilor externe”.

Cooperarea la nivel bilateral, regional și european (Articolul 104) se va baza pe „interacțiunea pozitivă dintre turism și protecția mediului” și conform Articolului 105 „cooperarea se va axa pe următoarele subiecte:

(a) schimbul de informație, bune practici, experiență și transfer de “know-how”, inclusiv în tehnologiile inovatoare;

(b) stabilirea unui parteneriat strategic între sectorul public, sectorul privat și interesele comunității pentru a asigura dezvoltarea durabilă a turismului;

(c) promovarea și dezvoltarea produselor și piețelor turismului, infrastructurii, resurselor umane și structurilor instituționale, precum și identificarea și eliminarea barierelor din calea serviciilor turistice;

(d) elaborarea și implementarea politicilor și strategiilor eficiente care să includă aspecte juridice, administrative și

country's population (1775.8 lei) only 1.5% are for entertainment which confirms that public authorities should endeavour to increase the average monthly disposable income of our citizens.

Initiation and development process of the own joint efforts with the international community undoubtedly brought about major changes not only in shape, but also fundamental in the economic life including tourism. An important role is visa. Thus, the reorientation of economic relations of our country in the CIS to the EU Common Market has helped reduce the number of departures of our citizens abroad with business purpose and / or professional reasons.

On February 27, 2013 the European Parliament supported the Commission's proposal on Civil Liberties, Justice and Home Affairs to provide Moldovan citizens the right to travel freely in European countries, including those that are part of the Schengen area. Already in March, 2014 the Decision of the European Parliament was confirmed by the European Council. On April 3, 2014 the decision was signed by the President of the European Parliament and European Council President.

After publication in the Official Journal of the European Council decision (April 8, 2014), beginning with April 28, 2014 the citizens of our country, holders of biometric passports are able to travel visa-free to EU Member States, which will significantly influence tourism, especially tourism for business.

Tourism, departures of our country's citizens abroad and foreign visitor arrivals for business and/or professional purposes oriented towards free circulation of goods, capital, for effective and efficient implementation of modern technologies etc., will be intensified as it was signed and ratified the Association Agreement between the European Union and the Republic of Moldova to cancel customs duties and encourages the export of goods and services to the European market.

Chapter 19 of the above mentioned Agreement established specific cooperation in tourism (Article 103) that "The Parties shall cooperate in the field of tourism, with the aim of strengthening the development of a competitive and sustainable tourism industry as a generator of economic growth, empowerment, employment and foreign exchange".

Cooperation at bilateral, regional and European level would be based on the following principles (Article 104, c) „positive interaction between tourism and environmental preservation” and according to Articolul 105 „the cooperation shall focus on the following topics:

(a) exchange of information, best practices, experience and “know-how” transfer, including on innovative technologies;

(b) establishment of a strategic partnership between public, private and community interests in order to ensure the sustainable development of tourism;

(c) promotion and development of tourism products and markets, infrastructure, human resources and institutional structures as well as identifying and eliminating the barriers to travel services;

(d) development and implementation of efficient

financiare corespunzătoare;

(e) asigurarea instruirii în domeniul turismului și dezvoltarea capacității pentru a îmbunătăți standardele de prestare a serviciilor;

(f) dezvoltarea și promovarea turismului comunitar”.

În Acordul de Asociere se menționează, că pe marginea chestiunilor privind turismul va avea loc un dialog permanent între Uniunea Europeană și Republica Moldova.

Politicile și strategiile dezvoltării turismului rural trebuie să mai includă obligatoriu:

a. activități orientate spre impulsivarea dezvoltării parcurilor naționale și a zonelor periferice ale acestora; continuarea introducerii în circuitul turistic a marilor zone forestiere și a parcurilor de aventură, îndeosebi a celor ce dispun de structuri de primire; dezvoltarea pescuitului și a vânătoriei turistice prin simplificarea reglementărilor, ameliorarea structurilor de primire specializate, accentuarea parteneriatului dintre agricultori și agenții de turism.

b. dezvoltarea rețelei drumurilor locale și modernizate acestora prin asfaltarea lor și prin realizarea unor importante lucrări genistice.

c. acordarea creditelor pe termen lung cu dobândă mică, prin diferite scutiri ce țin de activitatea turistică desfășurată în mediul rural etc.

policies and strategies including appropriate legal, administrative and financial aspects;

(e) tourism training and capacity building in order to improve service standards; and

(f) development and promotion of community-based tourism.

The Association Agreement states that on issues of tourism there will be a permanent dialogue between the EU and Moldova.

Rural tourism development policies and strategies should also include mandatory:

a. Activities aimed at boosting the development of national parks and their peripheral areas; further introduction in touristic circuit of large forest areas and adventure parks, especially those that have reception structures; fishing and hunting tourism development by streamlining regulations, improving reception structures specialized, emphasizing partnership between farmers and travel agents.

b. Development of local roads and upgrading through their asphaltting works by realising more sapper works.

c. Granting long-term loans with low interest through various exemptions related to the work carried out in rural tourism, etc.

Surse bibliografice / References

1. Acordul de Asociere dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova [accesat 5 decembrie 2014]. Disponibil: <http://www.parlament.md/Diploma%20C5%A3ieparlamentar%C4%83/AcorduldeAsociereRMUE/tabid/203/language/ro-RO/Default.aspx>
2. BUIANU CHIRIȚESCU, V. *Economia agroturismului*. Iași: Ed. Terra Nostra, 2006. ISBN 978-973-8432-51-2.
3. CERTAN, S., BIBIRIGEA, R. *Politici comunitare în domeniul turismului în general și a celui rural în special. Turismul rural românesc*. Iași: Ed. Performantica, 2007.
4. GARCIA HENCHE, B. *Marketing în turismul rural*. București: Ed. Irecson, 2004. 214 p. ISBN 973-86371-4-7.
5. MATEI, D. *Turismul rural: teorie și realitate*. Iași: Ed. Terra Nostra, 2005.
6. STOIAN, M. Standarde europene de calitate turistică pentru așezările rurale. In: Vacanțe la țară. ANTREC. 2006, an. 3, nr. 4, aprilie [accesat 5 decembrie 2014]. Disponibil: http://www.vacantelatara.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=980&Itemid=97
7. TALABĂ, Ion ș.a. *Turismul rural românesc în contextul dezvoltării durabile. Actualitate și perspectivă*. Iași: Ed. Tehnopress, 2010, vol. XIX.
8. BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ [accesat 5 decembrie 2014]. Disponibil: <http://www.statistica.md>
9. INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ [accesat 5 decembrie 2014]. Disponibil: www.insse.ro

Recomandat spre publicare: 12.12.2014